כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת נשא ■ ח' סיון ה'תשפ"א ■ 19.05.2021 ■ גליון מס' 633

"הוא יתברך משלם בגדול"

כשפתח הגה"צ רבי יוסף שלמה הכהן כהנמן זצ"ל במסירות נפש את ישיבת פונביז' המעטירה. השתדל מאוד בכל כוחו להעמיד בה ראשי ישיבות רבנים ומשגיחים גדולי תורה וענקי רוח, והיה יגע וטורח בזה רבות ומוציא על כך הוצאות רבות, כדי שיהיו רבני הישיבה מן היושבים ראשונה בממלכת התורה. ומאידך השקיע כמו כן מאמצים רבים שיהיו התלמידים שבמחזורים הראשונים של הישיבה הק' מן הטובים והמצויינים ביותר. וכך העמיד תלמידים עילויים מופלאים, שרבים מהם יצאו לכהן פאר כגדולי תורה מורי ומאורי הדור כידוע. את כל זאת פעל ועשה להעמיד את עולם התורה בתמצית דם לבבו ונפשו, לאחר השואה האיומה שאיבד בה בעצמו את משפחתו ואת כל ממלכתו הגדולה שברבנות העיר פונביז' עם ישיבתו הקדושה עם מאות תלמידיה שהקים בעיר. והוא הגבר ראה עני בגזירת עליון של חורבן הדור, והכחדת שליש מעם המובחר, רחמנא לישזבן. - ויותר מכל ההרס והשכול הנורא כאב לבו ודאבה נפשו על חורבן עולם התורה! ועל השממה שהתמלא העולם אחר שנכחד דור שלם של גדולי תורה בעלי תריסין. והיה מתייראּ מאוד לעתיד הדור הצעיר, שלא יצמחו ח"ו בלא תורה ובלא יראה כראוי, כאשר היו הרוחות נושבות בכל מקום, ה' ישמרנו. לפיכך התנער עצמו בעוז ותעצומות מתוככי אפר הכבשנים להקים מחדש את עולם התורה, ולהעמיד במסירות נפש דור חדש של תורה ובעלי תורה, רבנן ותלמידיהון ותלמידי תלמידיהון, הממלאים כל לבם וכל נפשם מדובשנה של תורה. ואכן זכה לראות ברכה עצומה בעמלו, למעלה מדרך הטבע, והקים לגיונות לגיונות של תלמידי חכמים מופלאים, רבנים וראשי ישיבות אדמו"רים וצדיקים, שיצאו מהיכל הישיבה לשם ולתפארת, לבנות ולהקים עולמות של תורה ויראה בכל אתר ואתר, להגדיל תורה ולהאדירה. כשעמד פעם "הפונביז'ער רב", הגה"צ רבי יוסף שלמה הכהן כהנמן זצ"ל, תחת אחד השיחים עם ידיד לבו ורעו, הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, 'המשגיח' המפורסם של ישיבת פונביז'.

נדברו שני הצדיקים ביניהם על הברכה הגדולה שהתברכה התורה בדורנו, הדור שלאחר האש והתופת. בין הדברים פנה הרב ושאל את פי המשגיח זצ"ל, בתמיהה אחת שהציקה לו מזה תקופה, ועתה ביקש לברר יחדיו את פשרה. הנה זכורני, פתח הרב בשאלתו, בישיבת פונוביז' הגדולה שלפני המלחמה, שהיתה אף היא מלאה בחורים צעירים מוכשרים ומחודדים, והיו לומדים שם בהתמדה ושקידה גדולה, ב'סדרים' רצופים שהחלו בשעות של לפנות בוקר, והסתיימו בשעה מאוחרת באישון לילה, וכן בעוד הרבה ישיבות קדושות. - ואף על פי כן לא ראינו בהם הצלחה גדולה שכזו בתורתם, ולא צמחו תלמידי חכמים מופלגים שכאלה, ויחידים שנעשו ראשי ישיבות רבנים ודיינים וכיוצא. - ואילו כיום בדורנו עתה, רואה אני שה'סדרים' בישיבה פחתו, שעות הלימוד של הצוברים הצעירים כיום פחותים מן הדור הקודם, ואף על פי כן מצליחים הם ביותר בתורתם ויוצאים תלמידי חכמים מופלגים! כאשר עינינו רואות בפלא הגדול של הברכה העצומה שהתברך עולם התורה לאחר השואה, במוסדות תורה ויראה שקמו בארץ הקודש ובמדינת הים למאות ולאלפים בשנים מועטות. ומתוככי הישיבות הקדושות פורחים ועולים שורות שורות מטובי לגיונו של מלך, ועד מהרה מתגדלים כגדולי התלמידי חכמים, מלאים דעת וחכמת התורה המתברכת בקרבם, וכיצד זה התרחשה לה מהפכה אדירה שכזו בשנים ספורות בלבד?!

המשגיח, רבי חצק'ל, ניסה לענות ולהניח דעת הרב בדרכים שונות, אבל הרב אמר שעדיין אין דעתו נוחה בזה. הרהר הרב בדבר, ולאחר דקות מספר אורו עיניו, ואמר: דומני שניתן לבאר זאת על פי משל נאה! [נודע בשער בת רבים 'כוח ההסברה' המופלא שזכה לו הרב, בהיותו נואם בחסד עליון, מושל משלים יפים, מתוקים מדבש ונופת צופים, כמקובל בידו מבית רבו החפץ חיים זצוק"ל וישא הרב את משלו: היה היה גביר גדול, איש מוצלח עתיר נכסין, שעסקיו חבקו זרועות עולם, בהיותו סוחר מפולפל עמד בקשרי מסחר עם עשירים שונים מקרוב ומרחוק. ברם, אחיו של אותו עשיר לעומתו היה במעמד הפוך מקצה

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ושמו את שמי על בני ישראל
בפגישה המפורסמת של דוד בן־גוריון עם החזון־איש, שאל ראש...
המשך בעמ' 3

קודבנות הנשיאים
ביום חנוכת המשכן, יצרו נשיאי ישראל תקדים. כאשר הם זכו...
המשך בעמ' 3

שו"ת קיץ
מדוע ב'שבע ברכות' מתחת לחופה, מברכים בתחילה בורא פרי הגפן...
בליל שבת 'שבע ברכות' לאחר נטילת הידיים לסעודה...
שמעתי שיש מקפידים לא לערוך חתונות בחצי השני של החודש...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
כיבדו אותי שאהיה כפרת העיר כולה
יוסף, אברך נשוי מזה שנים אחדות ואחיו הצעיר יצאו בליל שבת מבית...
המשך בעמ' 6

שביבים
■ *"ותמצא זיווגה"*
■ *כשהנשמה מתרגלת*
המשך בעמ' 8

"האמונה"- המפתח לברכת כהנים
"יברכך ה' וישמרך" ופירשו חכמינו יברכך בממון וישמרך מן המזיקין...
המשך בעמ' 10

...מגדלים
הפעם אספר על מקרה של תאונת דרכים שקרתה לנערה שלא באשמתה...
המשך בעמ' 11

לקצה, הוא היה איש עני ביש מזל ולא יוצלח לא קטן, [שלימזל...]. האח הנדיב ניסה בדרכים שונות לסייע לאחיו להעמידו על רגליו, אך משום מה היה אותו אח 'מומחה' לכישלון ונחל הפסדים על ימין ועל שמאל... כך התנהלו להם חיי שני האחים האהובים, במעמד ודרך חיים הפוכה בתכלית זה מזה, האחד עשיר גדול המתהלך בגדולות, ואילו השני עני דלפון, שצריך כל העת לבקש את עזרתו של אחיו כדי לפרנס ולכלכל את בניו ובני ביתו. ויהי היום והנה הגיע האח העני ב"ה אל פרק (קידושין מא.) "האיש מקדש את בתו", אך לרש אין כל, לא עבור הנדוניא המקובלת, ובודאי שלא בשביל מוהר ומתן לחתן הנעלה כנהוג, וכמובן אף לא להוצאת הנישואין המשתרגים ועולים למעלה ראש! מתחילה ניסה את כוחו על פי מה שלמדנו (שם ב.) 'קיחה קיחה' בקידושין... הוא פשט את ידו לקיבוץ נדבות, סובב על פתחי בתי ישראל קודש, בעבודת 'קיחה קיחה', שבסופו של דבר העלתה סכום זעום ביותר... הסתבר שגם למלאכה זו אינו מתאים, ובשני ידיו השמאליות נכשל גם במקצוע השנור... בלית ברירה נאלץ לגשת אל אחד מקופות הגמ"ח הגדולות, וביקש הלוואת ענק בפריסת תשלומים רחבה לעשר שנים! - אך לאחר בירור קצר שערכו הגבאים הנאמנים של הגמ"ח נודע להם שדלפון זה אין בידו פרוטה לפורטה, ובוודאי שלא ניתן לסמוך עליו בסכום גבוה שכזה.

אבל אח קרוב יש לו, איש עשיר ונדיב לב, ולפיכך אמרו לאותו עני שביכולתו להשיג הלואה גדולה שכזו, רק אם אחיו הגביר יואיל בטובו לחתום ערבות מלאה על כל הסכום כולו! מתחילה חשש העשיר להכניס עצמו בערבות של סכום כה גדול, שכלל את כל הוצאות הנישואין מהחל ועד כלה, כולל החזקת הזוג הצעיר בשנים הראשונות [קעסט] כמקובל בימים ההם. אך לאחר הפצרות חוזרות ונשנות מצד אחיו העני, שהתחנן בפניו על נפש בתו הכלה, נערה המאורסה הממתנת להינשא בכבוד ולהקים בית נאמן בישראל, נאלץ העשיר לשרבט את חתימתו ואת חותמתו בתור 'ערב קבלן' על כל אותה הלוואה. חלפו להם מספר חדשים בלבד, שבהם לא פרע האיש את התשלומים הראשונים, בלית ברירה נאלץ הגמ"ח לפנות אל הערב החתום מטה בתחתית השטר חוב, התיישב אפוא המנהל וכתב מכתב תביעה אל הגביר הנכבד, שיואיל בטובו לפרוע את התחייבות ערבותו על החוב הגדול, ולהסדיר את התשלומים החדשיים שייפרעו כסדרן, היות ואחיו הלווה איננו מסוגל לעמוד בתנאי התשלום, גם לא חודש אחד! כשהגיע העשיר אל הגמ"ח הגדול התקבל שם בכבוד רב כראוי למעמדו, ובכן, שאל הגביר בארשת חשיבות, מה יקר חסדו? ובאצבעות ידיו הראה להם את סימן ספירת השטרות... כמקובל בין סוחרים ותיקים! אך כראותו שכנראה אין הגבאים מבינים את שאלתו שנוסחה בשפת העסקים, עבר לשאול את שאלתו ביידיש עסיסית מדוברת: וועגן וויפעל רעד'זיך דאס? [בכמה המדובר]? אהה! עתה הובנה שאלתו היטב, לאלתר נפתחו פנקסי התשלומים, בהם מפורט בדיוק רב גובה התשלום הנדרש בכל חודש וחודש, שורה אחר שורה, שנה אחר שנה, כפי החלוקה המדוייקת שנערכה בתורת (מכות ג.) "המלוה את חבירו לעשר שנים"... נו, שואל העשיר למראה הפריסה הרחבה של יותר ממאה ועשרים תשלומים: אוטנערשטע שורה? [שורה התחתונה?] - אך גם עתה לא הבינו הגבאים את שפת עסקים שבפי הסוחר הממולח, והוא נצרך שוב להסביר את שאלתו: בכמה מסתכם כל סכום ההלוואה שבכל התשלומים גם יחד? כך וכך! נקבו הגבאים בסכום המפולפל, שהסתכם בכמה עשרות אלפי רובלים (!) טבין ותקילין! תיכף הוציא העשיר מכיס מעילו ההדור את פנקס ההמחאות העבה, ועם עט הזהב שבידו כתב שיק אחד על כל הסכום כולו בבת אחת, שיק מזומן, הניתן לפריטה מיידית בפירעון כל סכום ההלוואה משלם! הגבאים התפלאו, ושאלו בעדינות, וכי למה לכבודו להיכנס בתשלום חד פעמי גבוה כל כך? הרי תנאי ההלוואה מאפשרים פריסה רחבה ביותר של סדרי תשלומים עד עשר שנים תמימות! ומדוע ממהר האדון לסלק את כל החוב הענק בתשלום אחד בלבד!

חייך העשיר והסביר, הגמ"ח הנפלא הזה מיועד לאנשים עניים או בינונים הנצרכים לפעמים לסכומים גדולים יותר, כדוגמת אחי שיחי' בעמדו בפרק (כתובות ב.) "בתולה נשאת" וכיוצא, עבור האנשים ממעמד זה פריסת התשלומים הרחבה מסייעת מאוד. - אך לאנשים במעמד הגבוה יותר, סוחרים ועשירים, אין זמן להתעסק עם גמחי"ם, ועם תשלומי זוטות חודש פה וחודש שם... אנחנו עוסקים כל העת במיליונים! תשלום מעין סכום זה מתבצע אצלנו כמעשים שבכל יום, תמידין כסדרן! אכן, הנהנו הגבאים בראשם בהבנה, וסיכמו: כנראה שהכול תלוי מי הוא הערב העומד מאחורי ההלוואות! על פי משל מתוק זה, סיים הרב, תא ואחוי לך טעמא דהך מילתא, בישוב התמיהה המדוברת. הנה בדור שלפני המלחמה הנוראה, בעולם 'ההוא' של לפני השואה, היו צורבים רבים, היכלי הישיבות שברחבי פולין ליטא ורוסיא, מלאו רבבות תלמידים, הכול עסקו בתורה איש איש כפי יכולתו וכפי מדרגתו. - כדוגמת האנשים העניים והבינונים שבמשל, הפורסים את תשלומיהם על פני חדשים רבים כפי אפשרותם. לא כן עתה, אחר שנשרפה הגולה במדורה הגדולה של דם ואש ותימרות עשן, הישיבות הגדולות עם אלפי רבבות תלמידיהם עלו על מוקדה על קידוש ה'. - או אז נצרך הערב העשיר הגדול נותן התורה ב"ה להתייצב בכבודו ובעצמו, להסדיר את התשלום! - והלא הוא יתברך שמו הבטיחנו נאמנה בתורתו הקדושה בשלהי פרשת וילך, שאף כאשר ח"ו (דברים ל"א, כ"א) וְהָיָה כִּי תִמְצֶאןָ אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ.

הבטחת ערבות נאמנה זו היא שעמדה לבני התורה בדורנו, כאשר נחסרנו לדאבוננו את גדולי התורה וחכמיה שייקחו על עצמם את הערבות להסדיר את התשלומים, התייצב אפוא הערב הגדול ברוך הוא וברוך שמו, לקיים את הבטחת התורה הנאמנה שלא תשכח לעולם מפי זרעו. - אצלו יתברך - כמו אצל הערבים העשירים הגדולים - אין מתעסקים בתשלומי זוטות... הוא יתברך משלם בגדול! לפיכך נשפך על בני התורה בדורנו ים של סייעתא דשמיא בהצלחת התורה! כל מי שרק מלאו לבו לגשת בשמחה וברעותא דלבא להקדיש עצמו ללימוד התורה בדחילו ורחימו, הרי מיד ניצבת שכינתא קדישתא כנגדו לחכמו ולגדלו. כדמפורש בפ"ק דברכות (ו.): "שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו, שנאמר (שמות כ, כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך" עי"ש. וממילא רואה ברכה טובה בעמלו, וביגיעה פורתא שבדורות חלושים הללו זוכים לראות ברכה נפלאה ולגדול בתורה! זהו אפוא סוד ההצלחה הגדולה של פריחת עולם התורה בברכה עצומה למעלה מדרך הטבע! וארווחנא אגב אורחין, בפירוש מחודש נעים ונחמד בברכת התורה דנן: "הערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו" - מלבד הפירוש הפשוט שבבקשת הערבות והמתיקות שביגיעת עמל התורה - היה נא אתה ה' אלקינו 'ערב' בעדנו, כדי שתתקיים התורה ותפרח ותצלח בפינו ובפי זרענו ובפי זרע זרענו מעתה ועד עולם, כאשר מובטחים אנו מפי עליון "כי' לא' תשכח' מפי' זרעו'" [ס"ת יוחאי רומז לרשב"י זי"ע כפי שנחרת בפתח המערה הקדו' בהר מירון יצ"ו] עד עולם, אמן נצח סלה ועד.

(על פי ספר "טיב המועדים")

ושמו את שמי על בני ישראל

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בפגישה המפורסמת של דוד בן־גוריון עם החזון־איש, שאל ראש הממשלה את החזון־איש: כיצד נוכל אנו החילוניים והדתיים להמשיך לחיות כעם אחד למרות חילוקי הדעות? על כך השיב לו **החזו"א** בדברי הגמרא [סנהדרין לב ב]: "שתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה, עם עוברות שתיהן טובעות, בזה אחר זה שתיהן עוברות, תדחה שאינה טעונה מפני הטעונה" [בשיח הציבורי במקום "ספינה" השימוש הוא **"עגלה ריקה ועגלה מלאה"**] הדמוי הזה שהחברה החילונית היא "ספינה שאינה טעונה", מעלה את חמתם של אנשים רבים, הרואים עצמם נפגעים כאילו אין בחייהם החילוניים ולא כלום. ועל הדימוי של החזו"א אנו יכולים לומר את אשר אמרו תלמידי רבי יוחנן בן זכאי לרבם: "רבינו, לזה דחיתו בקנה, לנו מה אתה אומר?" שהרי חז"ל עצמם אומרים לנו: "חכמה בגויים תאמין", ועל הכתוב: "יפת אלקים ליפת" דרשו: "יפייפותו של יפת באהלי שם", והנביא **יחזקאל** קובל על ישראל: "וכמשפטי הגויים אשר סביבותיכם לא עשיתם" ופירשו חז"ל: "כמתוקנים שבהם לא עשיתם", ומפירושם משמע שיש קובלנא כאשר ישראל אינם עושים כמתוקנים שבאומות העולם. וכן אמרו: הרואה חכם מחכמי העולם מברך: "שנתן מחכמתו לבשר ודם". נמצא מדבריהם שגם מחוץ למחנה של עם ישראל העולם אינו ריק ואפילו יש מה לאמץ ממנו.

ארבעים שנה קודם השיחה הנ"ל נשאל הראי"ה קוק שאלה דומה ועליה הוא משיב תשובה שלכאורה דומה אך למעשה שונה, וכך כתב **הראי"ה**: "ומה שכתבת על דברי בעניין החופשים (החילוניים), אבאר לך: כוונתי היא, שיכולים להסביר להם גם כן, כי מה שנתקיימה האומה עד כה על ידי קיום המצוות אנו רואים בעדות של ניסון, שאי אפשר להכחישו, ואם אפשר שתתקיים (האומה) היא ורוחה בלא קיום התורה, לפי ידיעתנו הוא דבר נמנע. אבל גם אם ניתן להם טעותם (שהאומה יכולה להתקיים בלא תורה) לא יוכלו לומר שקנו על זה ניסיון ארוך, השוקל כאותו הניסיון הבטוח שלנו, אם כן להכניס **בסכנה** קיום האומה, החביבה גם להם לפי דברם, הוא רשע וכסל".[אג' פט] לפי טיעונו של הראי"ה, חסרונה של הספינה החילונית הוא לא שהיא ריקנית, אלא שהמטען שיש בה אינו יכול להוות אלטרנטיבה להבטחת הקיום הנצחי של האומה.

את דברי הראי"ה ניתן להבין על פי דברי הגמרא [ברכות סא ב] על פפוס בן יהודה שמצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה, אמר לו: עקיבא, אי אתה מתיירא מפני המלכות? השיב לו ר"ע: אמשול לך משל למה הדבר דומה, לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם, אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות, לא פקח אתה אלא טיפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתייראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה - אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה: 'כי הוא חייך ואורך ימיך' כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה". והנה אין הדגים טוענים כי היבשה הוא מקום ריק שאין בו תרבות, אדרבא במובנים מסוימים עלינו להודות שהחיים שעל היבשה הם תוססים ומלאי פעילות יותר מאשר החיים בנהר, אלא שאין הם יכולים להבטיח חיים לדגים. אותו הוויכוח צריך להיות גם בין שומרי אמוני ישראל לאחינו המבקשים תרבות חדשה לחברה הישראלית העכשווית, האם התרבות החדשה ביכולתה להבטיח לאורך ימים את קיומו העתידי של העם היהודי עלי אדמות, כאשר הניסיון ההיסטורי וגם העובדות של היום מורים שההתנתקות מחיי תורה ומצוות הביאו להתבוללות. ועל כן להבטחת קיומה הנצחי של האומה אמרה התורה: "ושמו את שמי על בני ישראל" ואז יזכה ישראל לברכת הנצח "ואני אברכם".

קורבנות הנשיאים

/ הרב איתמר הרשקו

ביום חנוכת המשכן, יצרו נשיאי ישראל תקדים. כאשר הם זכו, להביא קטורת שהוקטרה על המזבח החיצון[1]. וזאת לאחר שבאותו היום, מתו נדב ואביהו 'בהקריבם אש זרה'. שזוהי הקטורת, שהם הביאו בעצמם. מכיוון שכך ארע, סירב משה בתחילה לקבל את נדבת הנשיאים[2]. ורק לאחר שנאמר לו מאת ה', הוא קיבלם.

סדר הקרבת הנשיאים, נקבע על פי סדר מחנות ישראל לדגליהם[3]. כך שהדוד של נדב ואביהו - נחשון בן עמינדב[4] נשיא יהודה, הוא ראש וראשון. הזוכה שהקטורת שהביא, עלתה על המזבח.

וביום בו ראתה אחותו חמש שמחות, יחד עם אבל על פטירת שני בניה[5]. היא רואה גם את התיקון לחטאם, כשקטורת היחיד מקובלת ברצון לפני ה'.

דבר זה הביא, להשלמת עניין הקמת המשכן בישראל. כשהשכינה שורה עמנו, במעשי ידינו.

עניין זה, דומה לפרשיות הסוטה והנזיר.

האשה הנחשדת כסוטה, זוכה לאחר שהיא ניקתה מהחשד. לברכה יותר גדולה, ממה שהיה לה עד עכשיו[6]. וגם הנזיר זוכה להיקרא 'קדוש', כל ימי נזרו[7]. ובסוף ימי נזירותו, הוא זוכה להביא את עצמו[8]. כשם שמשה זכה, לקבור את עצמו בסוף ימיו. שהתעלה עד כדי כך, שאין מחיצה בינו ובין בוראו.

אך הן הסוטה והן הנזיר, נמצאים במצב של סכנה. שכן אם היא לא נקיה, באים המים עצמם והורגים אותה. וכן הנזיר, משיא את עצמו בעוון אשמה. והימים הראשונים שמנה, נופלים אם הוא נטמא למת.

וכך היו הקרבים אל הקודש, שבאותו היום.

נדב ואביהו שהקריבו אש זרה, מתו באותה האש. אך הנשיאים שהתנדבו את הקטורת, התקבל קורבנם ברצון לפני ה'.

הנשיא שהשיא את העצה, להביא את הקורבנות האלו. היה נשיא שבט יששכר, נתנאל בן צוער. כשבכל אחד מהקורבנות, הייתה כוונה מיוחדת.

קערות הכסף, באו כביטוי לשנותיו של אדם הראשון[9]. שכן שנות האדם, הכילו בתוכם את כל הנולדים אחריו. וכך קערות הכסף, הכילו את הקטורת שהוקרבה על גבי המזבח. שממקום המזבח - נברא האדם[10], ומשם באה כפרתו.

משקל כל קערה היה שלושים ומאה, כנגד הגיל בו נולד ממשיך דרכו - שת[11]. שכן בכל אותם השנים, לא הצליח האדם ליצור נפש חיה. ורק בהגיעו לגיל הזה, נולד שת[12]. וכך כל קערה של קטורת, באה להראות שאנו רצויים בפני ה'. כשכל נשיא, מייצג את ישראל אבי האומה. כשם שהבן שת - היה ממשיך דרכו של אביו.

לאחר מכן התעלתה האנושות, מ'בני אדם' ל'בני נח'. ולכן הובאו 'מזרקי הכסף'. שכל 'מזרק אחד כסף', בא כנגד הגיל בו הוליד נח את צאצאיו. יחד עם השנים שקדמו לגזירת המבול[13]. וכך 'כיפורי הכסף[14]', באים לכפר עלינו גם על מה שנגזר לפנינו. כגזירת בין הבתרים, שהחלה עוד טרם לידת יצחק[15]. ושבסופה אנו זוכים, להקים מקדש בתוכנו[16].

ומשקל כל מזרק היה שבעים, כנגד מספר האומות שיצאו מנח[17]. וכך אנו מכפרים על שבעים האומות, בכל שנה. עם שבעים פרי החג, שקרבים בחג בסוכות.

ולאחר מכן התעלו 'בני ישראל', כשקבלו עליהם את התורה. וכל אחד מהאומה, הפך להיות 'איש ישראלי'.

ולכן הביאו הנשיאים כף אחת, כנגד התורה שנתנה לנו מכפיו של הקב"ה[18]. ומשקל כל כף, היה עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות[19]. כשכל הכף מלאה בקטרת, כרמז לתרי"ג המצוות שמכילה התורה[20].

ומכיוון שאנו בני האבות, הביאו הנשאים קורבן כנגד כל אב.

הפר הובא - לזכר הפר שהביא אברהם למלאכים[21]. ובכך הראה שאנו יותר טובים מהם. וכך אנו בניו, נשארים בדרגה הגבוהה מן המלאכים, ביום הכיפורים.

האיל הובא - זכר לאילו של יצחק, שהוקרב תחתיו בעקידה[22]. וכך אנו מבקשים, שתישאר לנו זכות זו, שרירא וקיימת. ובכל ראש השנה, אנו תוקעים בשופר של איל. כדי להזכיר זכות זו.

והכבש הובא - כנגד הפרדת הכבשים שעשה יעקב בצאן לבן[23]. כשדבר זה הביא לו עושר גדול, והתברכו נכסיו יותר מדרך העולם[24]. וכך אנו צאן מרעיתו של הקב"ה, זוכים להתקבץ יחדיו בירושלים. שם אנו מתרבים, כ'צאן קדשים'[25]. כשנשוב להיות בה, כיעקב ששב מהגלות בחרן, לגור בארץ.

הדרך להגיע לכך, היא ע"י הכפרה על מכירת יוסף. ולכן הביאו הנשיאים, שעיר עיזים[26]. ובכך אנו מאחדים את מקל יהודה, יחד עם מקל אפרים[27]. כמו המקל ששימש את יעקב, לראות את צאן לבן.

ולבסוף הביאו הנשיאים - 'זבח שלמים בקר שנים', כנגד משה ואהרון. שהמחישו יותר מכל, כיצד ניתן להיות אחים החיים באחווה שלימה. וסרה כל קנאה, איש מאחיו[28]. כשלמים, המביאים שלום לעולם[29].

והשלמים עצמם אוחדו לקורבן אחד, על כל גווניהן וחלוקיהן.

ולכן הביאו הנשיאים - אלים, עתודים וכבשים. שהם ביטוי לכהנים, לויים וישראלים. כשכל חלק בעם זקוק למשנהו, על מנת להיות עם אחד. וכך הם הדברים, עם התורה שנתנה לנו. שהופיעה עלינו, בשלוש הופעות שונות. התורה עצמה, שנתנה לכולנו מפי הגבורה. הנביאים - שהיו כפליים מיוצאי מצרים, וזכו לקבל את דבר ה'. ולבסוף הכתובים - שנכתבו ברוח הקודש, עד לימי מרדכי ואסתר.

ובתוך התורה עצמה, גם כן ישם שלוש חילוקים של חמישיות. חמישה חומשי תורה, שכל ספר בא כנגד עניין אחר. בראשית - כנגד יצירת האדם. שמות - כנגד התעלות עם ישראל. ויקרא - כנגד התעלות שבט הלוי. במדבר - כנגד התעלות כל עם ישראל לחלקיו השונים. ודברים - כספר המכין אותנו לקראת כניסתנו לארץ.

העניין השני והשלישי, אלו הם חמש הדברות שבכל לוח. חמש הראשונות - כנגד המצוות שבין אדם למקום. וחמש השניות - כנגד המצוות שבין אדם לחבירו[30].

ובכך זכו כל נשיאי ישראל, שיקבע שמם ועניינם לדורות. כמי שהצליחו להטמיע כוחות, בכל בניהם אחריהם. שיוכלו כל עם ישראל, לפתח עצמם. ולגלות בכל דור, את מה שטמון בנו מימות עולם.

1 - 'מלאה קטרת', לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד, והוראת שעה היתה - רש"י במדבר ז, יד
2 - 'ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח', כי לא קבל משה מידם עד שנא' לו מפי הגבורה - שם, י
3 - 'יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח', (זבחים כא) ועדיין לא היה יודע משה האיך יקריבו, אם כסדר תולדותם אם כסדר המסעות. עד שנאמר לו מפי הקב"ה, יקריבו למסעות איש יומו - שם, יא
4 - אמם של נדב ואביהו היא, אלישבע בת עמינדב אחות נחשון - שמות ו, כג
5 - חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל. יבמה מלך, אישה כהן גדול, בנה סגן, בן בנה משוח מלחמה, ואחיה נשיא שבט ואבילה על שני בניה - זבחים קב:
6 - 'ונקתה', ממים המאררים ולא עוד אלא ונזרעה זרע. אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (סוטה כז) - רש"י במדבר ה, כח
7 - במדבר ו, ח
8 - 'יביא אתו', יביא את עצמו. וזה אחד משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש כן כיוצא בו (ויקרא כב) והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיוצא בו (דברים לד) ויקבור אותו בגי הוא קבר את עצמו - רש"י במדבר ו, יג
9 - 'קערת כסף', מנין אותיותיו בגימ' תתק"ל, כנגד שנותיו של אדם הראשון - שם ז, יט
10 - ד"א נטל עפרו ממקום שנאמר בו (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי הלואי תהא לו כפרה ויוכל לעמוד - רש"י בראשית ב, ז
11 - על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנא' (בראשית ה) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו וגו - רש"י במדבר ז, יט
12 - 'שלשים ומאת שנה', עד כאן פירש מן האשה (ב"ר) - רש"י בראשית ה, ג
13 - 'מזרק אחד כסף', בגימ' תק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה, ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו. כמו שפירשתי אצל (שם ה) והיו ימיו מאה ועשרים שנה - רש"י במדבר ז, יט
14 - 'כפורי', מזרקים ונקראו כפורי מל' קנוח כמו דכפר ידיה בגלימא דחבריה על שם שהמקבל דם במזרק הי' מקנח נצוצות הדם שנתזו על ידו בשפת המזרק - רש"י עזרא א, י
15 - 'שלשים שנה וארבע מאות שנה', בין הכל משנולד יצחק עד עכשיו היו ארבע מאות שנה, משהיה לו זרע לאברהם נתקיים כי גר יהיה זרעך. ושלשים שנה היו משנגזרה גזירת בין הבתרים, עד שנולד יצחק - רש"י שמות יב, מ
16 - ד"א במה אדע לא שאל לו אות אלא אמר לפניו הודיעני באיזה זכות יתקיימו בה אמר לו הקב"ה בזכות הקרבנות - רש"י בראשית טו, ו
17 - 'שבעים שקל', כנגד שבעים אומות שיצאו מבניו - רש"י במדבר ז, יט
18 - 'כף אחת', כנגד התורה שנתנה מידו של הקב"ה - שם, כ
19 - שם
20 - 'מלאה קטרת', גימ' של קטרת תרי"ג מצות. ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת, על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק - שם
21 - שם, כא
22 - שם
23 - שם
24 - 'צאן רבות', פרות ורבות משאר צאן - רש"י בראשית ל, מג
25 - "כצאן קדשים כצאן ירושלם במועדיה כן תהיינה הערים החרבות מלאות צאן אדם וידעו כי אני ה'" - יחזקאל לו, לח
26 - 'שעיר עזים', לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לז) וישחטו שעיר עזים - רש"י במדבר ז, כב
27 - "הנה אני לקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חברו [חבריו] ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידי" - יחזקאל לז, יט
28 - 'וראך ושמח בלבו', לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה - רש"י שמות ד, יד
29 - 'שלמים', שמטילים שלום בעולם ד"א שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים - רש"י ויקרא ג, א
30 - 'אלים עתודים כבשים', ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים, וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשיות כנגד חמשה חומשין, וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד, וחמש הכתובין על השני. ע"כ מיסודו של ר' משה הדרשן - רש"י במדבר ז, כג

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

לרגל עונת החתונות להלן שו"ת בענייני חופה וקידושין

שאלה: מדוע ב'שבע ברכות' מתחת לחופה, מברכים בתחילה בורא פרי הגפן, ואח"כ את 6 הברכות הנוספות, ואילו בסיום 'סעודת שבע ברכות', מתחילים עם 6 הברכות, ורק לבסוף מברכים בורא פרי הגפן?

הרי זה גורם לבלבול, כי בסידורים זה מודפס עם ברכת המזון, ובורא פרי הגפן ממוקם בסוף, ובחתונה כאשר משתמשים בסידור, מכבדים את המכובד הראשון לברך את שתי הברכות הראשונות והוא ישר מתחיל עם ברכת 'שהכל ברא לכבודו'? ומה עושים אם אכן טעו מתחת לחופה והתחילו בעצם עם הברכה השנייה?

תשובה: הטעם לכך הוא משום שאם היינו מברכים בסיום סעודת השבע הברכות את ברכת 'בורא פרי הגפן' מיד בתחילת הברכות, היה נראה שברכה זו היא קשורה לברכת המזון, שהרי את ה'שבע ברכות' עושים עם סיום ברכת המזון, וברכת המזון טעונה כוס, והיה נראה שברכת בורא פרי הגפן באה רק מדין ברכת המזון, ולא גם עבור ברכת חתנים.

ולכן מברכים את ברכת בורא פרי הגפן בסיום כל הברכות, כדי שיהיה ניכר שברכה זו באה על הכל, גם על הברכות לכבוד החתן והכלה, וגם על ברכת המזון.

מתחת לחופה לעומת זאת, אנו חוזרים לדין הרגיל ככל ברכה הנאמרת על הכוס, כמו קידוש והבדלה וברכת המילה וברכת האירוסין, שקודם מברכים בורא פרי הגפן, ולאחר מכן מברכים את ברכת החתנים, וזאת כדי לסדר את הברכות על הכוס, ועל השירה הנאמרת על היין שהיא ברכת 'בורא פרי הגפן'.

ואכן שינוי הסדר בין מעמד החופה לסעודות השבע ברכות גורם לבלבול, והייתי נוכח בכמה חופות שטעות זו קרתה, וראוי למסדר קידושין או למנחה המעמד, לשים לב שכל מוזמן לברכה, יודע מהי הברכה השייכת לו, ובפרט לשים לב למוזמן הראשון שיברך את שתי הברכות הראשונות כלומר 'בורא פרי הגפן' ולאחר מכן 'שהכל ברא לכבודו'.

ואם אכן קרתה תקלה, והמוזמן הראשון בירך קודם ברכת 'שהכל ברא לכבודו', כתב הרב וואזנר זצ"ל שיברך את ברכת 'בורא פרי הגפן' כברכה השנייה, וכך יהיה ניתן להמשיך בסדר הברכות לפי התכנית המקורית, אולם אם המוזמן הראשון כבר הספיק לברך גם את הברכה השנייה ('יוצר האדם') נבקש מהמוזמן השלישי, לברך גם שתי ברכות, דהיינו, ברכת בורא פרי הגפן ולאחר מכן ברכת 'אשר יצר את האדם בצלמו', אולם כעת צריכים לשים לב שמאחר ושני המוזמנים הראשונים ברכו כל אחד שתי ברכות, אם כן נשארו רק עוד 3 ברכות, ולפי התכנית המקורית יש עוד 4 מוזמנים.

ובמקום הצורך (שצריכים לכבד את כל 4 המוזמנים הנותרים ואי אפשר 'לחתוך' אחד מהם) יש מקום להקל שהמכובד השני יברך רק ברכת 'בורא פרי הגפן' ואז יהיה ניתן לחזור לתכנית המקורית.

*

שאלה: בליל שבת 'שבע ברכות' לאחר נטילת הידיים לסעודה, הבחינה אחות החתן כי טבעת הנישואין שלה שונה מהרגיל...

מפה לשם התברר כי בחופה שנערכה באותה שבוע, אחות החתן (שהייתה מופקדת על הבאת הטבעת לחופה עבור אחיה החתן) התבלבלה בטבעות, ובמקום לתת לאחיה החתן את הטבעת שהוא קנה, היא נתנה לו את הטבעת שלה...

מה עושים במקרה כזה?

תשובה: מאחר והתברר שהחתן קידש את הכלה בטבעת שאינו שלו, ואחותו לא התכוונה כלל להקנות לו את הטבעת שלה, מאחר והייתה בטוחה שהיא נותנת לו את הטבעת שלו - אין מנוס מלקבוע שיש חשש רציני בחלות הקידושין, והחתן והכלה שכעת חוגגים להם שבע ברכות, אינם נשואים כלל ואין כאן לא חתן ולא כלה.

ואם היה מדובר ביום חול, הפתרון היה לעשות קידושין חדשים בצנעא בפני שני עדים כשרים, אך מאחר והלכה בידינו שאין לקדש אישה בשבת - לכאורה אסור לעשות זאת, ויש להורות לא לברך 7 ברכות בסיום הסעודות, ובמוצאי שבת יעשו קידושין חדשים.

אולם נראה שמאחר ועל ידי כך תיגרם בושה גדולה למשפחות, ולחתן וכלה, הרי שיש להתיר במקום דחק גדול כזה, לעבור על איסור דרבנן ולקדשה מחדש (בטבעת הנכונה!) בצנעא בפני שני עדים כשרים (וללא ברכות) ואף אחד מהאורחים לא צריך לדעת מהנעשה.

(אולם אם היה מדובר בליל יום טוב שאז האיסור לשאת נשים הוא לא רק משום איסור עשיית קניין אלא משום 'אין מערבין שמחה בשמחה' יש לעיין אם ניתן להתיר זאת גם במקרה כזה).

*

שאלה: שמעתי שיש מקפידים לא לערוך חתונות בחצי השני של החודש, כלומר להתחתן רק בחצי הראשון של החודש.

האם באמת צריך להקפיד בזה? ומה העניין בזה?

תשובה: אכן יש מנהג כזה, והוא מוזכר פעמיים בספר 'שולחן ערוך', שלא לשאת נשים אלא בחצי הראשון של החודש.

ומקור מנהג זה הוא כבר ברבותינו הראשונים, והטעם לדבר הוא משום שיש בזה סימן טוב להתחתן בחצי הראשון של החודש שאז הלבנה מתחדשת, ויהיה זה סימנא טבא לנישואים שכל הזמן יתחדשו, וכמו שמצינו שהיו מושכים את המלכים ליד המעיין לסימן טוב שתימשך מלכותו.

אמנם רבים לא מקפידים כיום על מנהג זה, וכן ידוע בשם הגאון מוילנא, החתם סופר, והחזון איש שלא הקפידו על כך, ואף מאלו שכן נהגו להקפיד על כך, יש שהקפידו רק כאשר מדובר בחתן שמתחתן קודם גיל 20, אבל כאשר כאשר הוא מתחתן לאחר גיל 20 אין להתחשב בכך, אלא העיקר להתחתן כמה שיותר מהר.

ונראה לענ"ד שהטעם שרבים לא מקפידים על זה בזמננו, הוא משום שבעבר שהיו גרים בעיירות קטנות, וחתונה הייתה אירוע יחסית נדיר, אכן היה אפשר לנהוג כך, אבל כיום שגרים בערים

גדולות, וב"ה יש חתונות רבות, קשה יותר להקפיד בכך.
אך מכל מקום רבים מקפידים בכך גם כיום, ובעיקר בקרב חצרות חסידים (ואצלם אכן מצוי שהחתן בן פחות מ-20 שנה).

ועוד שתי ידיעות לסיום:

א) יש שכתבו שבחודשים אדר ואלול אין להקפיד על כך.

ב) יש שנקטו שסוף החודש לעניין זה הוא רק מכ"ד לחודש. ■

סיפור לשבת

כיבדו אותי שאהיה כפרת העיר כולה

{הסיפור מעובד ע"פ כתבי רבי חיים ויטאל זצ"ל} מאת הרב יום טוב עהרליך זצ"ל

יוסף, אברך נשוי מזה שנים אחדות ואחיו הצעיר יצאו בליל שבת מבית הכנסת לבית אימם לברכה בשבתא טבא. בבית השתררה חמימות נעימה, הנרות דלקו ברוגע כמו סיפרו ששבת קודש באה לעולם. רק הכיסא הפנוי בראש השולחן, הכיסא של אביהם שהלך לעולמו שנתיים קודם לכן, הפריע לפתע את המנוחה. רגשות געגועים וצער מילאו את הלבבות. אימם ישבה כדרכה על כסאה ועיינה בספר. "שבתא טבא"-אמרו הבנים. "שבתא טבא" אמרה האם, כשהיא משתדלת בכל כוחה להסתיר את הדמעות שזלגו מעיניה ללא הרף."שוב את בוכה" אמר יוסף "הרי צריך להיות גבול לדבר, היום שבת קודש ואסור להצטער". "אבל יודעים אתם" ,אמרה האם, "היום לפני שנתיים הלך אביכם מן העולם ואיך אפשר להתאפק ולא לבכות? "טוב", אמר יוסף, "היום יש לך סיבה אבל מה היה אתמול ושלשום, כבר עברו שנתיים ואין את יכולה למצוא מרגוע.

את בוכה ומצטערת, ואבא בגן עדן, בוודאי אינו שבע רצון מכך. ובורא העולם_ ודאי גם הוא אינו רוצה בזה. בשולחן ערוך נאמר כמה צריך להצטער הרבה כמה פחות ומתי לחדול. אם אינך נוהגת כך, את מראה שאינך מסכימה לרצון הבורא, סלחי לי שאני מדבר אתך בעזות!" סיים הבן את דבריו. האם קמה, מחתה את דמעותיה ואמרה: "הצדק אתך, יוסף. בכל כוחותיי רוצה אני לשכוח אבל אין אני יכולה", ושוב החלה למחות את דמעותיה. פתחה שושנה הקטנה ואמרה: "אמא. אנו רוצים לראות אותך שמחה תמיד". "גם אני רוצה", אמרה אמא, "אני מבטיחה לכם להשתדל לשמוח בכל כוחי ." יוסף בירך את אימו בשבתא טבא ופנה ללכת לביתו, דוד הצעיר התגורר בבית אימו ומלא את תפקידו של אבא. הוא קידש על היין. ובמשך כל הסעודה הרגישו כולם את מנוחת השבת האמיתית. אמא אפילו חייכה. הבנים סיפרו מפרשת השבוע והאם שאבה נחת. כולם הלכו לישון בשעה מאוחרת וגם האם הרגישה בקרבה מרגוע שלא הרגישה כמותו מיום שבעלה הלך ממנה. היא התחילה לחשוב שהיא אינה יחידה, יש עוד אלמנות צעירות והן שמחות כי הסכימו והשלימו עם מר גורלן. בזיכרונה עלה השידוך שהוצע לה לאחרונה. כשהיא נזכרת בו היא רועדת כולה אבל הפעם היא ישנה במנוחה.

היא עצמה את עיניה וראתה אנשים רצים. גם היא רצה וכך יצאו את העיר ובאו ליער עבות. והמשיכו לרוץ בתוך חשכה. ולפתע חדר האור והיער הסתיים. השמש נראית באור גדול, והיא רואה לפניה גן גדול מלא פרחים יפים ונהדרים המפיצים ריח נפלא. מסביב לגן נראו אפיקי מים תכולים, ופתאום ראתה לפניה יהודי בעל זקן כסוף לבוש בגד לבן ארוך. היהודי שאל אותה אם היא רוצה לראות את בעלה, ומיד הלכה אחריו בלב דופק. הזקן נעצר ליד עץ גדול מלא פירות יפים וגדולים, ומרחוק ראתה מגרש גדול, מגודר בגדר מוזהבת, בתוך המראה ראתה יהודים מלובשים בגדי צבעונים יושבים בשורות ולומדים תורה, באמצע עמד יהודי צעיר ואמר לפניהם שיעור. "חכי קצת", אמר היהודי הזקן, "תכף יסיימו את השיעור ואז תראי אותו". היא הסתכלה לכל עבר ולא האמינה למראה עיניה. השיעור הסתיים והיהודי שאמר את השיעור התחיל ללכת לעברה, פתאום הכירה רחל את הבגד העליון של בעלה. ראשה הס־ תחרר והיא ראתה שזה בעלה העומד לידה. "אברהם!" צעקה ונפלה על העץ שעמד ליד, "אני הוא". השיב בעלה, "הרגעי! "זמן רב נשארה על עומדה בעיניים עצומות וכששבה אליה נפשה, פקחה את עיניה ושאלה: "מדוע הלכת ממני בגיל כה צעיר"? "דעי לך", השיב בנעימות, "שהעולם שבו את חיה הוא כמו ארץ גזירה, לשם נשלחים אנשים בכדי להשלים עניינים מסוימים או לסבול על עבירות שעשו מקו דם.

העולם האמיתי הוא כאן, דעי לך שכבר הייתי פעם בעולם לפני שהכרת אותי. הייתי גאון וצדיק גדול, אבל לא רציתי

המשך בעמוד הבא...

לשאת אישה ולהוליד בנים, שלא יפריעו לי מלימודי. כשהסתלקתי מן העולם נתנו לי ראשות ישיבה בגן עדן והתחלתי לעלות במעלות עליונות, כשמצאו שלא נשאתי אישה ולא הולדתי בנים נשלחתי לעולם שוב כדי לשאת אישה ולהוליד בנים ונשאתי אותך לאשתי. כשנולד ילדינו השביעי קראו לי לשוב לגן עדן לישיבה שלי, שבה חיכו לי כולם. גדולה זכותך שאני בעלך, כי יש לי כאן שם טוב, כשיבוא הזמן נחיה שוב ביחד בעונג בעולם הזה. ""אבל", אמרה רחל, "לא ידעתי שאתה למדן כה גדול, ואף פעם לא היה לך זמן ללמוד הרבה". אמר בעלה: "גם אני לא ידעתי, כיון שבאתי לעולם רק לתקן את מה שחסר לי, לשאת אישה ולהוליד בנים ולפרנס אותם כראוי וכשיצאתי מן העולם מיד נתמלא ראשי בידיעת התורה לאין קץ."

אשתו הוסיפה לדבר ושאלה: "מדוע יוסף שלנו אינו מצליח בעסקיו?" השיב לה בעלה: "בוודאי זוכרת את הדין תורה שהיה ליוסף עם יהודי אחד. יוסף זכה בדין אבל מכיוון שציער את היהודי רצו להענישו בעונש חמור. אני העתרתי בעדו ובקשתי שיתנו לו רק ארבע שנים קשות בעסקיו. בעוד שנה תגמר תקופת העונש והוא יתחיל להצליח". "מה אם דוד שלנו הרי כבר מלאו לו עשרים וארבע ועדיין אין מציעים לפניו שום שידוך, וגם אין לי הוצאות בכדי לחתנו "? חייך בעלה ואמר: "הסיבה לכך שהיא, בת זוגו של דוד אחרה לבוא לעולם, עכשיו היא רק בת שלוש עשרה וגרה בארץ אחרת. בעוד חמש שנים תבוא לעירכם, תתחתן עם דוד ותיתן לו כל הוצאות החתונה". רחל התחילה לרעוד ובזיכרונה עלה זיכרון מכאיב. ללא כוח שאלה את בעלה: "מפני מה קרה האסון לבנינו בן השלוש והוא נהרג על ידי גוי שיכור?" חייך בעלה ואמר: "בואי אחרי" היא התחילה ללכת והגיעה לגן מלא אור ובו שתולים עצים קטנים פורחים מכל צדדיהם, כאילו מתבוננים בה.

מן השמים ירדו כמין עמודי אור בצבעים שונים, ציפורים נאות פרחו מעץ לעץ והיא שמעה את שירתם. היו כאלו ששרו, "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". אחרות זמרו "ה' למען יזמרך כבוד". זבובים גדולים מכל הצבעים עפו ושרו לתוך אוזניה "שלום שלום לרחוק ולקרוב". צבאים קטנים רצו בעשב ושרו "ואני אשיר עוזך וארנן לבוקר חסדך". גם העשב עצמו שר "יהי כבוד ה' לעולם" . העצים זמרו אף הם "רננו כל עצי היער". לפתע ראתה מלמעלה עיגולי אש מרצדים בשלל צבעים. הם התיצבו לידה כעמודים ואחריהם באו מלמעלה מלאכים קטנים בעלי כנפיים וגם הם נצבו לידה. מסביב נשמעה מנגינה נהדרת של כלים מנגנים, והיא הרגישה שהנשמה פורחת ממנה והיא עומדת להתעלף. מיד לקח בעלה עשב מן הגן והניחו על אפה. רוחה שבה אליה והיא הביטה שוב וראתה חופה עשויה אבנים טובות נוצצות בכל צבעי הקשת. אל מתחת לחופה בא מעין מלאך ועמד מולה. היא הכירה את בנה ההרוג והוא צוחק לפניה בחדוה רבה. היא התעלפה בשנית ושוב נתן לה בעלה להריח מאותו עשב. היא פקחה עיניה וראתה שאין זו טעות. היה זה בנה ולא אחר. פתחה ושאלה אותו: "מדוע הלכת ממני בגיל כ"כ צעיר?" השיב לה הילד: "הכל לפי חשבונו של בורא העולם. כבר הייתי בעולם לפני שנולדתי אצלך, אמא. נולדתי אז למשפחה מיוחדת, בעירנו אירעו מעשי פרעות והגויים רצחו את כל היהודים. נשארתי אני לבדי כבן חצי שנה. לקחה אותי גויה לביתה ואצלה גדלתי, עד שפדו אותי יהודים וחזרתי להיות ביניהם עד שנהייתי לגאון גדול וחייתי כל שנותיי בנחת ובשלוה.

כשנפטרתי מן העולם, התקבלתי בעולם האמת בשמחה ועליתי מעלה מעלה עד שהגעתי למקום שממנו לא יכולתי לעלות עוד, מכיוון שינקתי שנה אצל אישה נוריה. משפטי יצא שאוולד שוב ואינק שלוש שנים אצל אם יהודייה ואז אוכל לבוא אל מקומי הגבוה. לכן נולדתי אצלך. אמא. וזכות גדולה היא עבורך. כשנסתיימו שלוש השנים נלקחתי חזרה אל מקומי, כי לא היה לי כבר מה לעשות בעולם האומלל הזה". "אבל מדוע הלכת באופן נורא כ"כ?" הוסיפה האם לשאול. השיב הבן ואמר "כשעמדתי להפטר מן העולם, הייתה גזירה גדולה על יהודי עירנו וכולם היו עומדים להיהרג, גם את, ואבינו, אז כיבדו אותי שאהיה כפרת העיר כולה ונרצחתי למענם, ובכך הצלתי את העיר כולה. לכן זוכה אני לכל הכבוד גדול הזה כאן. לאף אחד בגן עדן אין רשות לראות אותי, רק לאבא, בכל זמן שירצה". הילד צחק בנעימות, התחיל להתרחק ונעלם.

אז אמר לה בעלה: "ראית שלכל הקושיות שלך יש תירוצים. הן הבורא אינו יוצר שום רע. כעת עלי לחזור אל שיעורי". הוסיף הבעל. הוא ליווה אותה אל המקום הראשון שליד העץ ואמר לה: "כאן טוב מאד, אבל אין אני יכול לסבול את אנחותיך ואת דמעותיך, תעשי לי טובה גדולה, אם תתחילי לחיות בשמחה. הנה הציעו לך שידוך הגון – שלא תתנגדי ". בעלה נעלם והיהודי הזקן נראה שוב, והוא והוביל אותה אל היער הגדול. היא התעוררה משנתה כאילו נולדה מחדש, זמן רב עוד שכבה כשחיוך על פניה והמשיכה לראות את בעלה המאושר ואת בנה המחייך. אבן כבדה נגולה מעל ליבה והיא קיבלה תנחומים. כעת נישאה בשנית וחייה שמחים ונעימים.

{באדיבות "מכון יידיש נחת" – מורשת רבי יום טוב עהרליך ז"ל}

שביבים / שאול שיף

"ותמצא זיווגה"

מעשה מרטיט מובא בתולדותיו של רבי שמואל וואזנר זצ"ל:

אברך קיבל על עצמו לומר את כל ספר התהלים על ציונו של רבי לייב בעל הייסורים זצ"ל, לישועת בתו שבגרה ולא מצאה את זיווגה. הוא יצא לדרך עם אשתו, ולפתע החל לרדת שלג. האישה חזרה לבני ברק, אולם בעלה לא וויתר, והמשיך בדרכו. כשהגיע לבית הקברות העתיק בצפת, לא יכול היה לאתר את מיקומו של הקבר, בשל השלג הרב. לפתע, הוא הבחין מרחוק ביהודי העומד ליד הציון, וקורא פרקי תהילים. האברך הצטרף אליו וקרא את כל ספר התהלים, אך כשרצה לחזור לביתו, לא ידע איך מגיעים לתחנת האוטובוסים, מאחר שכל האזור היה מכוסה שלג. היהודי שעמד לידו התנדב בשמחה ללוותו.

כשהגיעו סמוך לתחנת האוטובוס, ביקש האברך להודות למלווהו, אך האיש נעלם והוא לא הצליח לאתרו. כשהגיע היהודי לביתו, סיפר לאשתו את הסיפור המדהים שהיה לו בבית העלמין, ואמר שכנראה זכה לגילוי אליהו הנביא. האישה הפריכה את ההשערה, ואמרה שמדובר באדם שנעלם בזריזות ותו לא. האברך ניגש אל רבי שמואל וואזנר זצ"ל, ושח לו את סיפורו. השיב לו הרב כי אל לו להיכנס לדמיונות, וכי ככל הנראה האיש המסתורי הזדרז, ולכן לא ראהו. למחרת בבוקר נשמעו דפיקות בבית האברך. בפתח עמד שליח מיוחד מטעם הרב וואזנר זצ"ל, אשר ביקש שהאברך יבוא אליו. כשהגיע, התנצל הרב בפני האברך על שאמר לו כי כנראה מדובר באדם זריז, ואמר: אמנם לא היה זה אליהו הנביא, אך היה זה רבי לייב בעל הייסורים בעצמו! הלילה הוא נגלה אליי בחלום ואמר לי: "אני רבי לייב בעל הייסורים, שהיתי עם האברך בזמן אמירת התהלים ליד ציוני, שכן לא רציתי להשאירו לבד ביום שלג, וליוויתיו עד התחנה. לך תאמר לאברך שתפילתו התקבלה, ובחודש הקרוב בתו תמצא זיווגה", וכך אירע!

(מתוך לב שומע)

כשהנשמה מתרגלת

/ יעקב א. לוסטיגמן

"זכורני לפני עשרות שנים, כשזכיתי לשמש בצל הקודש, אצל רבינו בעל ה'ברכת משה' מלעלוב זצ"ל, בין הבאים היה יהודי אחד שהגיע מעת לעת להתברך מפי הרבי ולהתייעץ עמו", מספר מגיד המישרים, ונאמן ביתם של כ"ק מרנן אדמו"רי בית לעלוב, הגה"ח רבי נח גולדברג שליט"א. "אותו יהודי סיפר לי, בזמן שהמתין להיכנס אל הרבי, כי הוא הורגל מנעוריו שלא לאכול מאכלים שהתבשלו בסירים העשויים מאלומיניום... "הוא כמעט אף פעם לא טעם דבר מאכל שהתבשל בסירי אלומיניום. אם קורה באופן חריג שהוא כן טועם דבר מאכל שכזה, הוא מרגיש באוכל את הטעם של האלומיניום, ולא זו בלבד, אלא שהדבר גם משפיע על בריאותו וגורם לו חולשה מסוימת לאחר מכן. בביתו היה מצבור של סירי נחושת, וכל תבשיליו היו נעשים אך ורק בסירי נחושת. שבתי מעט והתבוננתי בדבר", אומר רבי נח, מה נשתנה היהודי הזה מכל שאר בני האדם שמבשלים את מאכליהם בסירי אלומיניום, ואוכלים לשובע נפשם ואין להם שום נזק מזה, ובוודאי שאינם מרגישים טעם שונה במאכל שהתבשל בסיר אלומיניום? אלא, התשובה היא, שהוא פשוט נשמר מאוד מאלומיניום לאורך שנים רבות, עד שהגוף שלו פיתח סף רגישות גבוה יותר למאכלים מסוג זה, בשונה משאר בני האדם שהורגלו מקטנותם להשתמש בסירי אלומיניום, והגוף שלהם התחסן מפני ההשפעה של האלומיניום. כעין זה, יש בכל תחומי החיים. אפילו החיסונים המיוצרים לווירוסים השונים, גם הם מיוצרים בדרך זו, שנותנים למערכת החיסונית של האדם להכיר מקרוב את הנגיף, להתרגל לנוכחותו ולפתח נוגדנים אליו.

כך גם מי שרגילים ללכת ברגליים יחפות, מפתחים עור עבה ומחוספס בכף הרגל, ויכולים ללכת על קוצים וברקנים בלי שירגישו שום כאב ובלי שייגרם להם נזק כלשהו. כלפי מה הדברים אמורים? אנחנו צריכים ללמוד מזה גם לרוחניות. ממנו ניקח לעבוד את ה'. אדם צריך להקפיד לשמור על סף רגישות גבוה מאוד בכל הקשור לעבודת ה'. וזה מה שאמר רב הונא בגמרא: 'כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר'. כשהנשמה מתרגלת, חלילה וחס, לחטאים ועבירות, היא מאבדת את התחושה, היא מאבדת את הרגישות, וכך יכול אדם לטעות ולדרוך על קוצים וברקנים רוחניים, לפצוע את הנפש שלו פצעים עמוקים מאוד, וללכלך אותה בחטאים נוראיים, בלי שירגיש בכלל. זה נכון, כאמור, לכל תחום ברוחניות. ככל שנטפח יותר ונפתח יותר את סף הרגישות של האדם לעניינים שבקדושה, כך הוא יהיה אדם גבוה יותר מבחינה רוחנית, כל חטא יגרום לו להרגיש מלוכלך, והוא ימהר לשוב בתשובה, ולהתנקות מאותו עוון שדבק בו חלילה וחלילה. לכן, כשאנחנו מספרים סיפורי צדיקים, צריך להיות רגישים, לשמוע את הסיפור, להפנים, ללמוד ממנו, לקחת ממנו צידה לדרך. לא סתם לשמוע סיפור מעניין ולהמשיך הלאה, להישאר אותו אדם שהיינו קודם לכן. כי אם כן מה הועילו חכמים בתקנתם? למה הקדשנו זמן לשמיעת הסיפור? רק כדי לשעשע את עצמנו? חלילה וחלילה! "התפקיד של סיפורי צדיקים וסיפורי השגחה פרטית, הוא לתת לנו חיזוק, לשנות בנו משהו, להעלות את סף הרגישות שלנו לנושא שבו עסק הסיפור, שנדע להעריך יותר את קדושת השבת, את חשיבות הביטחון בקב"ה, את גודל הזכות של מי שעומד בניסיון וכו' וכו' ."

"אני והמקטרת נשארנו למטה"

"בעניין זה של החשיבות הגדולה שצריך לייחס לסיפורי הצדיקים, אני רוצה לספר מעשה מופלא מהרבי הקדוש מרוז'ין, זיע"א. הסיפור מובא בכתבים שכתב הרייי"צ מליובאוויטש זיע"א, והוא מצוטט גם בספר 'נר ישראל' בתאריך כ' אייר. אני אספר את הסיפור בשפה חופשית, ומי שרוצה לראות אותו בדיוק רב, יעיין שם וירווה נחת . וכך מספר הרבי הרייי"צ, שפעם שלח זקנו ה'צמח צדק' מליובאוויטש את תלמידו רבי יצחק אייזיק אפשטיין מהעיירה האמיל, שכונה 'רבי אייזיק הומלער', והיה בעצמו יהודי תלמיד חכם מופלג ואדם גדול מאוד, וביקש ממנו שילך להרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, לאיזה

צורך שהתעורר אז בענייני הציבור. כמובן שרבי יצחק אייזיק עשה כדברי רבו, נסע לרוז'ין ושהה שם זמן מה, ובמשך אותו הזמן התעניין מאוד בהנהגת הרבי מרוז'ין ובסגנון ההתנהלות בחצה"ק רוז'ין, שהיתה חצר מלכותית עם הרבה גינונים והנהגות מיוחדות כידוע. לאחר מכן סיפר רבי אייזיק, שדרכו של הרבי מרוז'ין היתה לעשן במקטרת, ופעם אחת נכנס אל הקודש פנימה ושוחח עם הרבי מרוז'ין בעניינים העומדים ברומו של עולם, והיה זה בערב שבת לקראת ערב, והרבי עישן מקטרת, והחדר כולו היה מלא עשן. והנה נכנסו הגבאים לחדר, להודיע לרבי שעכשיו השעה שבה כבר נכנסת שבת קודש, והניח הרבי את המקטרת מידו. מספר רבי אייזיק שהוא ראה איך הרבי מניח את המקטרת מידו, ובתוך רגע עולה לעולמות העליונים בהתפשטות הגשמיות ממש, ואמר: "הרבי עלה לעולמות העליונים, ואני והמקטרת שלו נשארנו למטה בעולם הזה . "בכל אופן, רבי אייזיק הומלער היה נוכח פעם, כשהביאו לפני הרבי שני חיבורים שחיברו שניים מחסידיו. חיבור אחד עסק בפלפולי אורייתא, בעומק העיון והיה ממש חיבור נפלא על הש"ס, והחיבור השני היה לקט של סיפורי צדיקים, שאספם אחד מחסידי הרבי מרוז'ין וכתבם כדי להביאם לדפוס, ושני החסידים ביקשו שהרבי ייתן הסכמה וברכה להדפסת ספריהם. עקב רבי אייזיק אחר ההתרחשות, וראה שהרבי התייחס קודם לחיבור של סיפורי הצדיקים, ודיבר בשבח העיסוק בסיפורי הצדיקים, כמה אפשר ללמוד מהם וכדו', ורק לאחר שסיים אל כל ענייניו עם החיבור הזה, פנה הרבי לבחון את החיבור השני, וגם כאן עיין ואפילו פלפל בכמה מהעניינים שהובאו בספר עצמו, ולאחר מכן שיבח מאוד את החיבור ואת המחבר, ואת עצם הלימוד העיוני בגמרא וכן על זה הדרך.

רבי אייזיק סיפר לאחר מכן שבליבו עלתה תהייה, מדוע בחר הרבי לעשות את הדברים בדרך הזאת, ומדוע לא העניק קודם את היחס הנדרש לספר שעוסק בלימוד התורה, שזה כמובן החלק היותר חשוב, ורק לאחר מכן בסיפורי הצדיקים, שכל תכליתם היא לעורר את האדם לעסוק בתורה, ולקיים רצון ה'... אבל אותה תהייה נותרה נצורה בעמקי לבבו. ימים אחדים לאחר מכן הייתה סעודת ראש חודש שערך הרבי מרוז'ין, ורבי אייזיק השתתף גם הוא, ובמהלך הסעודה פנה הרבי לקהל המשתתפים ואמר להם ש'דער ליטווישער גאון', כלומר הגאון הליטאי הזה שנמצא כאן, כך הוא כינה את רבי אייזיק שהיה מליטא, הוא התפלא למה התייחסתי קודם לחיבור של סיפורי הצדיקים, ורק לאחר מכן לחיבור שעוסק בפלפולי אורייתא, אבל האמת שאת השאלה הזאת שאל כבר רש"י הקדוש, שהתורה היתה צריכה להתחיל מ'החודש הזה לכם', ממצוות התורה, ולמה התחילה מבראשית, לספר לנו את הסיפור? אלא 'כח מעשיו הגיד לעמו', ולכן התייחסתי קודם לסיפורי הצדיקים, כי צריך ללמוד אותם ולעסוק בהם, כדי שנוכל לעסוק בתורה בצורה הראויה... מכאן אנו רואים עד כמה גדול וחשוב עניין זה של סיפורי הצדיקים"_ מסיק הרב גולדברג את המסקנה המתבקשת.

בתו החריפה של הרבי מקוצק

"יתירה מזאת", הוא מוסיף, "עצם סיפור הדברים יש בו כדי להביא ישועה לעם ישראל, כמו ששמענו בהזדמנויות רבות מפיו של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצ"ל, שאמר בשם צדיקים על הכתוב 'מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו' - בדרך שאמרו חז"ל 'מאן מלכי רבנן', היינו שהקב"ה עושה ישועות גדולות על ידי מלכו - הצדיקים, והוא גם עושה חסד למשיחו עם שי"ן שמאלית, מלשון שיחה, כלומר מי שמשוחח בסיפורי הצדיקים הקב"ה עושה אתו חסד. וכעין זה יש מעשה ברבי הקדוש מקוצק זיע"א, שהיתה לו בת נשואה שכמה וכמה שנים לא זכתה לילדים, והפצירה באביה שיברך אותה, אבל הוא אמר לה שתיסע להרה"ק הסבא קדישא מראדושיץ, ותבקש להתברך מפיו. הגיעה אל הרבי מראדאשיץ, ואמרה לו שהיא בתו של הרבי מקוצק, ושהוא אמר לה שהיא צריכה לבקש ממנו ברכה שתזכה לפרי בטן. אבל הרבי מראדושיץ לא מיהר לברך אותה, הוא אמר לה שקודם היא צריכה להאמין בו ובברכות שלו, ורק אחר כך הוא יוכל לברך וברכתו תוכל לפעול, כי אין הברכות מתקיימות במי שלא מאמין בהן.

הבת של הרבי מקאצק, כך מסתבר, היתה חריפה מאוד, והיא ברוב חוכמתה ענתה לס"ק מראדושיץ מיניה וביה, שהרי בתורה כתוב 'ויושע ה' את ישראל מיד מצרים', ורק אחר כך 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', ומכאן אנו למדים שהישועה צריכה לבוא קודם, ובעקבותיה תהיה גם אמונה בה' ובצדיקים... ואכן הוטבו דבריה בעיניו של הרבי מראדושיץ, והיא אכן נושעה מברכתו. גם מכאן אנו רואים, כמו מעוד הרבה מקורות אחרים, כמה חשובה האמונה בסיפורי הצדיקים, בין אם לפני הישועה ובין אם לאחריה, להאמין אנו צריכים, ולדעת אנו חייבים, שבכוחם של צדיקים לשדד את כל המערכות ולגזור גזירות טובות על עם ישראל, מהכוח של התורה הקדושה, שבה הם עוסקים במסירות נפש ובהתפשטות הגשמיות. חשוב שנזכור את זה בכל פעם כשקוראים סיפורי צדיקים, שלא נאבד את הרגש והרגישות, להרגיש בסיפור את הנקודה שהוא בא להדגיש ולבטא, ושנתחזק בעניין זה בעקבות אותו סיפור. ולא רק אצל החסידים. את השיחה מבקש רבי נח לסיים בחידוד הנקודה: "מקובל לחשוב שסיפורי צדיקים זה עניין של חסידים, ושגם אם הציבור שאינו נמנה על עדת החסידים מספר סיפורים, זה משהו חדש שלא היה בעבר, ופעם היו הסיפורים נחלתם של החסידים בלבד. ולא היא. אנחנו רואים שחכמי הדורות כתבו סיפורי צדיקים, חלקם בצורה מרוכזת וחלקם באופן מפוזר, בהקדמות לספרים ותוך כדי תשובות ובכל מיני דרכים כאלו ואחרות, ואנחנו רואים שלסיפורי הצדיקים היתה חשיבות גדולה לא רק אצל החסידים. ומי לנו גדול בין תלמידי הגר"א, כתלמידו המובהק רבי חיים מוולאז'ין, בעל 'נפש החיים', שכותב בהקדמתו לפירוש הגר"א על ספרא דצניעותא, סיפור מופלא ונורא מרבו הגר"א, אשר תסמרנה שערות הראש למשמע גודל קדושת אדוננו הגר"א, והעובדה שהגר"ח מוואלזין הטריח עצמו לכתוב את הסיפור, מלמדת אותנו את העניין הזה של גודל מעלת סיפורי הצדיקים. ויש באמתחתי עוד דוגמאות רבות כאלו, אבל תכלה היריעה ולא יכלו הסיפורים.

אני ממליץ בכל לב למי שיש תחת ידו את הספר, שיעיין בעצמו בהקדמה וירווה נחת", אומר הרב גולדברג, "אבל אספר זאת כאן בשפה המדוברת בימינו, למען יוכלו הכלל להפיק תועלת מהסיפור המופלא הזה. "את הסיפור מספר הגר"ח זצ"ל, כתגובה לשמועות שנפוצו באותה עת כאילו הגר"א לא העריך את רבינו האריז"ל חלילה וחס, והגר"ח כותב מילים מאוד מאוד חריפות על מי שמוציא דיבורים כאלו מפיו, רחמנא ליצלן, כאילו הגר"א לא האמין בתורת האריז"ל, חלילה וחלילה. והוא מספר כך: 'נאמן עלי אבא שבשמים', כך הוא מתחיל את הסיפור, כדי להדגיש שמדובר בעובדה אמיתית ולא בגוזמאות חלילה, 'שפעם היה בווילנא איש אחד, שהיה חולם חלומות, והיה יודע בחלומותיו דברים נסתרים על אנשים אחרים,

שאף אדם מלבדם לא ידעם מעולם, ובכל זאת הוא ידע נסתרות ממש. האנשים היו מפחדים מפניו, כי הוא היה יודע מה שהם עושים בחדרי חדרים, והיה ממש פחד לבוא לפניו. הביאו את האיש הזה אל רבנו הגר"א, והוא אמר לגר"א: 'רבנו, אני רוצה לומר משהו לפניכם. ביום חמישי בשבת, ישבתם כאן בחדר, וחידשתם בפרשת 'האזינו', על פסוקים אלו ואלו, וישבו לצדכם הרשב"י מימין והאריז"ל משמאל'.מספר רבי חיים מוולאז'ין, שהגר"א מאוד התפלא איך האיש הזה יודע על כך, ואמר: 'הרי אני שילחתי מכאן אפילו את הגבאי שלי, כדי שלא יהיה איש עמדי באותו הזמן, ואיך יודע זאת האיש הזה מהחלומות שלי? 'וכשהגר"א הזכיר את החידושים שחידש', מספר רבי חיים מוואלזין, 'צהבו פניו והוא שמח מאוד מאוד, וניתן היה להבין מהשמחה העצומה שנראתה אז על פני הגר"א, שאכן היו אלו חידושים כל כך נפלאים עד שהיה ראוי לדרוש אותם בפני רשב"י". הגר"ח משלים את הסיפור ואומר שהגר"א ראה בפניו של אותו חולם חלומות שהוא בעל מרה שחורה, והוא מבאר ש'בעל מרה שחורה' לפרקים חלומותיו אמיתיים, ועל כן, למרות שחלומותיו של אותו בעל מרה שחורה אמיתיים היו, והוא באמת ידע נסתרות, הורה הגר"א לגבאי שלו לגרש אותו ולסלק אותו מביתו במהרה, כי הוא בעל מרה שחורה... "אם הייתי מספר את הסיפור הזה לאדם מן השורה, ומבקש ממנו שינסה לנחש על מי סופרו הסיפורים", מסכם רבי נח גולדברג את דבריו, "אין לי שמץ של ספק שמי שלא שמע על הסיפור הזה ולא ידע אותו, היה אומר בוודאות שזה כנראה סיפור מהבעל שם טוב, או אולי מהרבי מלובלין וכדו', אבל הנה כי כן, הסיפור הזה כתוב במפורש בהקדמת הגר"ח מוולאזין, לביאור הגר"א על ספרא דצניעותא, וכל הרוצה יעיין בעצמו ויראה כי אכן כתובים הדברים הללו בציפורן שמיר, למען ייחקקו בזיכרוננו ונלמד מהם גם על גדולת הגר"א, גם על יחסו המיוחד לרבינו האר"י הקדוש, וגם כדי שנלמד אנו כמה גדול כח הצדיקים, וכמה חשוב לזכור ולהזכיר זאת מעת לעת, כדי להתחזק על ידיהם בתורה וביראת שמים ובכל המידות הטובות".

"האמונה"- המפתח לברכת כהנים

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"יברכך ה' וישמרך" ופירשו חכמינו יברכך בממון וישמרך מן המזיקין. ומבאר רבינו אור החיים הקדוש, טעם הדבר שהקדים הברכה לשמירה:

א] כי לפי גודל הברכה כן תגדל השמירה.

ב] הברכה תהיה כל כך גדולה, עד שלא תועיל השמירה, אלא על ידי השי"ת בעצמו.

ג] הגם שתגדל הברכה בממון, לא יסובב על ידה שום רעה רוחנית. על דרך הכתוב (דברים ח) פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת... ורם לבבך ושכחת את ה"א.

ויש לבאר עוד, שהגם שתגדל הברכה הגשמית בריבוי הממון, לא ישלוט בו עין הרע. וכל זה בגלל הברכה של ה', שאין בה שום השלכה לרעה. ובתנאי שיהיה ברור לאדם שהברכה היא מאת ה', ולא מכוחו והשתדלותו בהצלחת מעשה ידיו. וכן יתבאר לך הכתוב יברכך ה'- אם אתה מכיר בהכרה מליאה, שהברכה היא מאת ה' ולא על ידי כח חיצוני. אז וישמרך- מן המזיקין שלא ישלוט עין הרע בריבוי הברכה. אבל מאידך גיסא, אם תעלה על דעתך שריבוי הברכה נובעת מכשרון מעשה ידיך, אין לך שום הבטחה שהממון שלך שמור מן הרעות המתרגשות לבוא בעולם, כעין הרע או שאר היזק גשמי או רוחני.

ואפשר לומר שלזה נתכוין רש"י בפירושו שם, שלא יבואו שודדים ליטול ממונך, שהנותן מתנה לעבדו, אינו יכול לשומרו מכל אדם, וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר, עכ"ל. כלומר, כיון שאתה מכיר בו שהוא הנותן את הממון, וממילא אתה משתמש עם הממון כרצונו. בדין הוא שישמור אותך מכל רעה הכרוכה, שלא ישלוט בו עין הרע או כל פורענות והפסד ממוני. וכן שמור הוא מן החטא, שלא יכשל בדבר עבירה ע"י ריבוי הממון.

ואחר הברכה על הממון אמר הכתוב "יאר ה' פניו אליך ויחנך"- ופירש רש"י יראה לך פנים שוחקות ויתן לך חן, ע"כ. והוסיף לבאר בזה רבינו אור החיים הקדוש, שלא יהיה מסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, שבזה יאיר אור שכינתו עליהם. ויחנך- יתן לך חן וחנינה, על דרך הכתוב (בראשית לט, כא) ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו...". ונראה בביאור דבריו, שע"י שאדם מכיר באמונה שלימה שכל הברכה בממון נובעת בה', ולא מכח כשרון מעשיו. הרי הוא נעשה כלי קיבול להשראת השכינה בתוכו, ולכן ה' מסלק ממנו את כל המסכים המבדילים בינו לבין ה'. וההשלכה מזה "ויחנך" שימצא חן בעיני כל רואיו, כיון שאור השכינה בוקעת ממנו על כל הסובבים אותו.

וסיים הכתוב "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום", ופירש רש"י יכבוש כעסו, ע"כ. כלומר, הגם שיחטא ויעורר את מידת ה', יראה ה' להתנהג עמו בחסד לפנים משורת הדין. כיון שחי באמונה שלימה, שכל הנהגת העולם בהשגחה פרטים מה', ואין לו כח לעשות שום מעשה בלתי ה' עוזר לו. ולכן גם אם נכשל בחטא, אינו חלילה להכעיס אלא מתוך אונס יצר הרע. וכן הוא בביאור אור החיים הקדוש, אם המעשים סיבבו עד שהבדילו עוונותיכם ביניכם ובין ה'. ישא ה' המבדיל וישם לך שלום. שלא יתן לעבירות כח להפריד ביניכם לאביכם שבשמים, כיון שלא היו העבירות אלא מעשים חיצוניים אשר אין בכחם להשפיע בתוככם.

וראוי להביא כאן דברי הגמרא (ברכות יז.) שרבי אלכסנדרי היה מתפלל אחר תפילתו, רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושיעבוד מלכיות. יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם. ופירש רש"י ששאור שבעיסה זהו יצר הרע המחמיצנו. וזהו לימוד

זכות גדול על כלל ישראל, שראוי ה' להתנהג עמהן לפנים משורת הדין, כיון שבאמת רוצים הם לעשות את רצון ה', אלא שיצר הרע הבוער בקרבם בכל רגע ורגע מכשילם בכוחו הגדול. עוד הביאה הגמרא (ברכות לב.) ג' פסוקים המעידים, שיש ביד ה' לתקן את יצר הרע, ולהסיר את יצר הרע מתוכנו. והוא לפתחון פה עבור בני ישראל לזכות לפניו במשפט, כיון שכביכול ה' גרם לבניו לחטוא, ע"כ ע"פ פירוש רש"י שם. אך כמובן שאינו סיבה לרפיון בלימוד התורה או בשמירת כל המצוות, ואינו אלא לעודד את אותם ברכיים חלשות, שאין בכחם לעמוד על המשמר לקיים את כל המצוות, וכאשר נכשלים באיזה עון שלא מרצונם, מגיעים לידי יאוש ושברון, הגורם להם מניעה להמשיך בשמירת התורה והמצוות.

יזכנו ה' לעשות רצון אבינו שבשמים, ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל דברי תלמוד תורתך באהבה כל הימים, ונזכה לקבלת התורה מתוך אהבה ושמחה ביום חג השבועות הבא עלינו לטובה ולברכה אמן.

■

מיומנו של מוטי הרטוב מתנדב ב"בית לוינשטין" מטעם "עזר מציון"

הפעם אספר על מקרה של תאונת דרכים שקרתה לנערה שלא באשמתה עקב פזיזות וחוסר תשומת לב של נהג:

לד.ש, נערה תלמידת חטיבת ביניים בדרום, נקראתי לבקר לאחר שדווחתי שנפגעה בתאונת דרכים. פגשתי נערה פגועה בחלקי גוף שונים ברמות פציעה שונות - ראש, גוף ורגליים. הפגיעה המשמעותית ביותר היתה פגיעה קשה ברגל - שבר פתוח, לאחר ניתוח, ומרותקת לטווח בלתי ידוע באותו שלב לכיסא גלגלים. בנוסף הטרידו אותה הפגיעות בפנים הצעירות, שלא ניתן היה להסתירן ודרשו התערבות.

מסתבר שד.ש צעדה לעת ערב בכביש ההיקפי של המושב בו היא גרה. לפתע פגעה בה בעוצמה רבה מכונית פרטית שנסעה במהירות גבוהה מהמקובל והמותר בכביש מסוג זה. הנהג לא היה בן המקום ומסיבות של הסטת התחבורה עקב עבודות בכביש סמוך נכנס למושב, לא נהג בזהירות הראויה ופגע בנערה שלא היתה מודעת לסכנה ולגידול בנפח התנועה. ד.ש הובהלה באמבולנס לבית חולים הקרוב ביותר, בו נותחה ברגלה ואח"כ בפניה.

לאחר שהוטב מצבה הועברה למחלקת ילדים ונוער בבית לוינשטין לצורך שיקום. הנוהל בבית לוינשטין הוא שהורי ילדים ונוער המתקבלים לשיקום יודעים שתנאי מוקדם לקבלה הוא שיהיה מבוגר/ת צמוד/ה למשתקם/ת 24 שעות ביממה, בין אם זה אחד ההורים או בני משפחה או חברים אחרים של ההורים. אמה של ד.ש גידלה אותה כאם יחידנית לאחר גירושיה ולא היתה לה עזרה נוספת ממשפחה ואחרים. כך הפכה להיות האם מלווה צמודה של בתה היחידה ול"בת בית" בבית החולים השיקומי לאורך תקופה ארוכה. מתנדבי הארגון "עזר מציון" במקום הגיעו לבקרה, והביאו לה מדי פעם צ'ופרים לחיזוק רוחה. אימה של ד.ש לקחה חופשת מחלה בגין פציעת בתה היחידה והליווי הצמוד לו נזקקה, כך שגם המצב הכלכלי של המשפחה הקטנה התדרדר, שהרי למרות השהייה הארוכה בבתי חולים שכר דירה צריך להמשיך לשלם ועוד הוצאות נוספות....

בעיה לא צפויה התבררה עם הזמן לד.ש והיא שהפציעה והאשפוזים הארוכים גרמו לה להתנתק מחבריה לספסל הלימודים, והיא נשארה למעשה מבודדת חברתית. כך עד שחזרה לביה"ס. חוויה קשה זו גרמה לה למחשבות ארוכות על מהות החברות ועל דרך לעזור לנפגעים שהם תלמידים...

לצורך הטיפול במקרה המיוחד הופנו הפצועה ואימה לעו"ד שירה פינקלשטין, לה משרד המתמחה בדיני נזיקין לסוגיהם (תאונות דרכים ועבודה, נזקי גוף אחרים ורשלנות רפואית). עוה"ד שירה הגיעה לבית לוינשטין לפגוש את האם ובתה הפצועה, ולקחה על עצמה ללוות את ד.ש ואימה בכל ההיבטים, כולל ארגון סיוע כספי כדי לאפשר צליחת התקופה הקשה. עוה"ד שירה ליוותה את ד.ש בוועדות הרפואיות תוך איסוף כל חומר רלבנטי, וזאת כדי לשכנע את המוסד לביטוח לאומי בחומרת הפגיעות, ולאחריהן את חברת הביטוח של הפוגע.

לאחר שנים של טיפולים רפואיים מתישים (עבור ד.ש) ודיונים בוועדות רפואיות ובבימ"ש מול נציגי חברת הביטוח של הנהג הפוגע הצליחה עוה"ד שירה פינקלשטין לשכנע את המוסד לביטוח לאומי וביהמ"ש בנזקים שנגרמו לד.ש, ולפיכך הונחה על ידו הצעת פשרה מכובדת, לפיה תקבל ד.ש פיצויים בסכום ניכר, בנוסף להכרה של המוסד לביטוח לאומי באחוזי נכות צמיתים. ד.ש ואימה, אף שמלכתחילה ציפו לסכום גבוה יותר, הסכימו בהמלצת עו"ד שירה פינקלשטין להצעת ביהמ"ש, שכן הפיצויים יסייעו לה להתמודד בעתיד הנראה לעין עם הקשיים שעוד נכונו לה.

בהיות ד.ש בכיתה י"ב הגתה רעיון מיוחד כאשר נדרשה להכין עבודת גמר בנושא הקמת עמותה: היא נזכרה בתקופת

האשפוז הארוכה שלה ובבדידותה החברתית, וכתבה עבודה שלימה על הקמת עמותה שתסייע לבני נוער שנפגעו בתאונות דרכים ואחרות לצאת מבדידותם לאחר סיום השיקום, וזאת ע"י פעילויות חברתיות, חוגים וטיולים המותאמים ליכולותיהם, ובהתאם לגילם. בעריכת העבודה ולקבלת רעיונות נוספים שמחתי לסייע לה.

לקראת סיום הלימודים התחוור לד.ש, שחלק מהפציעות שעברה נחקקו בגופה, שצה"ל אינו מעוניין לגייסה. לאחר מאבק לא פשוט, הסכים צה"ל שתתגייס כמתנדבת, וכך היה. ד.ש משרתת בתפקיד המותאם ליכולותיה הגופניות, ומותאם לשכלה שב"ה לא נפגע. הפעלת העמותה שהגתה, לאחר שכבר החלה בהכנות מעשיות להפעלתה, תידחה עד לאחר שחרורה מצה"ל. נאחל לה שירות מועיל וחזרה בשלום לביתה.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net